

ONDERWIJS & ONDERNEMEN

Ondernemend project / Didactisch Cahier

unizo

Werkboek gekoppeld aan Plankgas,
dé ondernemingsplanwedstrijd

Voorwoord

UNIZO hecht ontzettend veel belang aan **Onderwijs & Ondernemen** want de ondernemer van morgen én de ondernemende medewerker van morgen, zitten vandaag op de schoolbanken.

Vanuit UNIZO Onderwijs & Ondernemen zijn we ervan overtuigd dat **je binnen het onderwijs véél kunt veranderen**. We geloven dat je zoveel meer kunt leren door te doen! Met onze projecten, zoals Plankgas, willen we leerkrachten en leerlingen **ondersteunen om mee de competenties rond ondernemingszin en ondernemerschap** te behalen zoals bepaald in het **Didactisch Cahier / Ondernemend Project** uitgewerkt door de onderwijskoepels.

Met het project Plankgas nemen we de **leerlingen mee doorheen de verschillende fasen om een ondernemingsplan** op te stellen. Plankgas is een **ondernemingsplanwedstrijd** waarbij de leerlingen uit de **derde graad secundair onderwijs over de verschillende opleidingen heen** (BUSO, BSO, TSO, ASO, KSO en liefst een mix van verschillende talenten) stap voor stap een ondernemingsplan leren opmaken en dit **begeleid door de O&O adviseurs én een externe jury**.

De wedstrijd bestaat uit **3 fasen**:

- Fase 1**   ontwikkeling van een idee
- Fase 2**   invullen van een Business Model Canvas
- Fase 3**   uitschrijven van een ondernemingsplan

In het schooljaar 2017 - 2018 werkten we ook een **online platform** uit voor Plankgas, om zo het project nog beter te laten aansluiten bij de leefwereld van onze jongeren. Door de **combinatie van offline en online** activiteiten, willen we de ondernemende talenten op hun maat **alle knepen van het ondernemen** mee geven. Dit door **zelf hun project in handen te nemen samen met de klas, in team of in een beperkte groep of zelfs individueel**. De leerkracht volgt van A tot Z mee wat de leerlingen invullen en heeft ook toegang tot de feedback van de externe jury. Indien de leerkracht vaststelt dat de leerlingen bepaalde zaken niet goed mee hebben, dan kan de leerkracht een team experts inschakelen nl. **'De Vliegende Brigade'**. De leerkracht geeft aan via de website www.ondernemendeschool.be welke expertise de jongeren missen, en dan komt 'De Vliegende Brigade' bij je langs op school op het afgesproken tijdstip om hier en daar nog wat skills bij te spijkeren.

Met Plankgas bereiden de leerlingen het ondernemingsplan van A tot Z voor, met de Leeronderneming gaan de leerlingen real-life en verkopen ze hun producten en diensten aan de klanten. Ze kruipen in de huid van de zelfstandige ondernemer en leren heel wat ondernemende skills door het zelf te doen.

UNIZO Onderwijs & Ondernemen stelde voor jou **als leerling** een **handig en gebruiksvriendelijk werkboek** samen dat in **combinatie met de online en offline Plankgas tool** jou heel wat **ondersteuning** biedt. Dit werkboek werd bedacht door onze O&O adviseur Oost-Vlaanderen, Sylvie Canoot. Sylvie deed hiervoor beroep op de noden die ze zelf als leerkracht derde graad secundair onderwijs dagdagelijks ervaart. Een zeer hands-on werkboek ter ondersteuning van Plankgas, dé ondernemingsplanwedstrijd.

Heel veel succes ermee! We wensen je een **super ondernemend schooljaar toe**. Heb je tips, tricks, input, vragen ... aarzel niet om ons dit te laten weten. We ondersteunen jou waar mogelijk.

An Boone
Coördinator UNIZO O&O

Sylvie Canoot
UNIZO O&O Adviseur
Oost-Vlaanderen

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1. Inleiding Ondernemend Project / Didactisch Cahier	05
Hoofdstuk 2. Fase I Plankgas: Brainstormfase	09
2.1. Ondernemen ... iets voor jou?	10
2.1.1. Risico's en opportuniteiten verbonden aan het ondernemerschap	10
2.1.2. Voor- en nadelen van het zelfstandig ondernemen	11
2.2. Persoonlijke kwaliteiten: Zelf-Confrontatie test	12
2.3. Ondernemende competenties = de ENTRE-Spiegel	29
2.4. Persoonlijke & administratieve data van je onderneming	32
2.5. Vragen rond het projectidee	33
Hoofdstuk 3. Fase II Plankgas: Business Model Canvas	35
3.1. Omgevingsanalyse	36
3.1.1. Assortiment	36
3.1.2. Typering	38
3.1.3. Concurrentie	39
3.1.4. Kritische succesfactor	39
3.1.5. Groothandel	39
3.1.6. Fabriek	40
3.1.7. Via Agent	40
3.1.8. Bestelling op voorraad	41
3.1.9. Cash en Carry	41
3.1.10. Op Collectie	41
3.1.11. In Consignatie	41
3.1.12. Samenaankoop	42
3.1.13. Franchising	42
3.2. Commercieel Plan	46
3.2.1. Verkoopplaats	46
3.3. Vaste en variabele kosten	48
3.3.1. Vaste kosten	48
3.3.2. Variabele kosten	48
3.3.3. Directe en indirecte kosten	48
3.3.4. Verkoopprijs berekening	48
3.4. Omzet	51
3.5. Break-even punt	54
3.6. Cashflow	54
Hoofdstuk 4. Fase III Plankgas: het ondernemingsplan	57
4.1. Organisatieplan	58
4.2. Financiële luik	73
4.3. Promotiecampagne	78
4.4. Promoplan	78
4.5. Presentatie opdracht	79
Hoofdstuk 5. Besluit	81

Doelstellingen

Ondernemend Project / Didactisch Cahier is een leerplan gespreid over het gehele schooljaar. Je wordt aangezet tot creatief en probleemoplossend denken en tot zelfstandig werken. Je wordt gestimuleerd tot het aannemen van een eerlijke houding met aandacht voor commerciële belangen, zin voor orde, stiptheid en nauwkeurigheid.

Evaluatie

De vorderingen die je maakt worden regelmatig op het rapport genoteerd. De evaluatie gebeurt a.d.h.v. het herkennen van je sterke punten en het bijsturen van je werkpunten. Je krijgt op regelmatige basis feedback van de betrokken leerkracht / coach. Feedback gebeurt volgens 3 criteria:

- Feed up:** Waar groeien we naar toe?
Feedback: Waar staan we nu en wat kan er nog anders?
Feed forward: Wat gaan we anders doen en wat hebben we daar voor nodig?

Opdracht

Je gaat een fictieve onderneming opstarten in een branche naar keuze. Bekijk het filmpje gemaakt door de CEO van UNIZO, Danny Van Assche waar hij het belang van het bezitten van ondernemende competenties benadrukt.

Danny Van Assche
CEO van UNIZO:

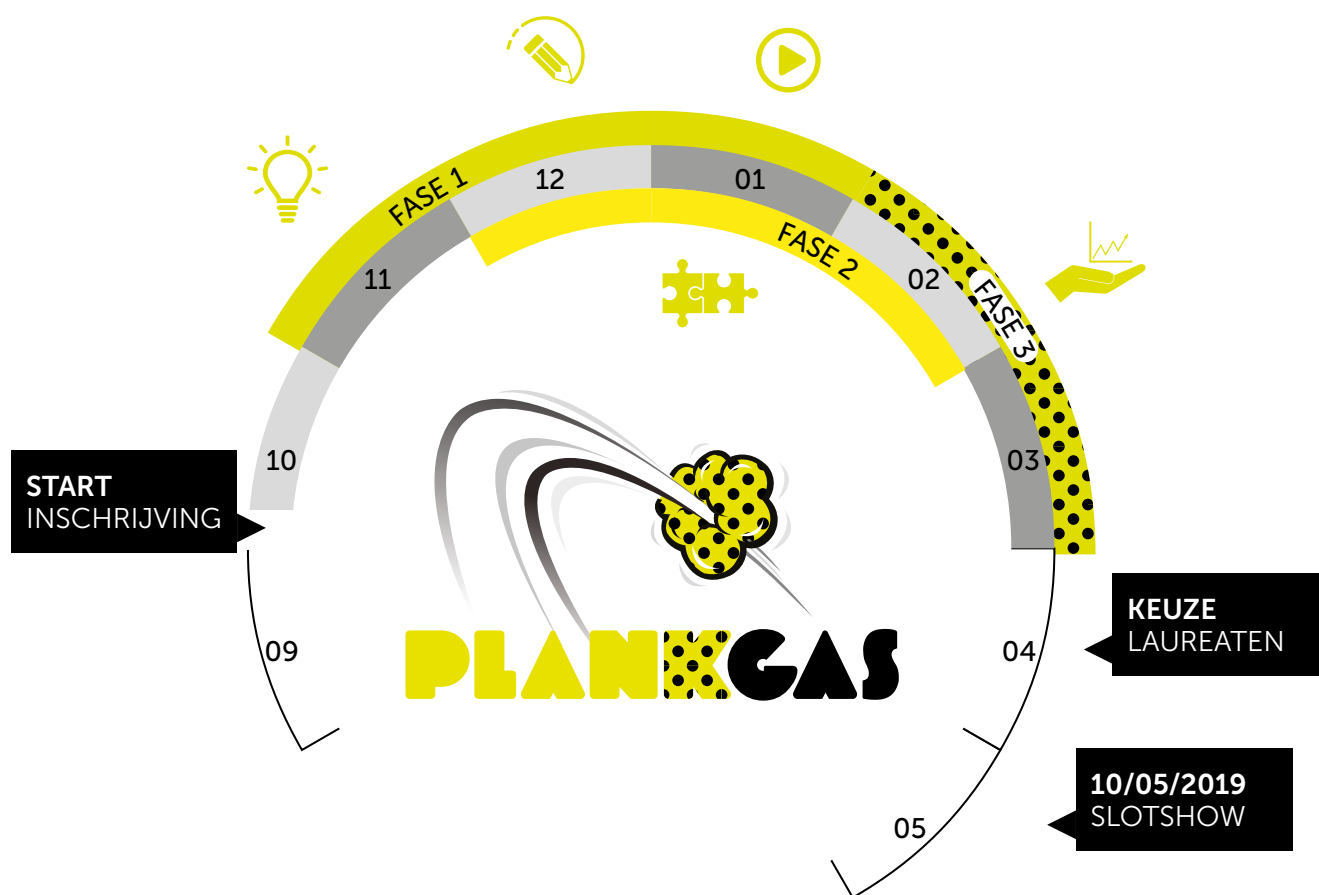
“UNIZO ondersteunt je tijdens je opstart als ondernemer”.

- ! **Maak de opdrachten in je opdrachtenbundel en stuur ze online door naar je coach.**
- ! **Stuur je opdracht van PLANKGAS UNIZO tijdig door zodat je feedback krijgt van de externe jury!**

**Bekijk het filmpje
van Danny Van Assche**

Fases Plankgas, dé ondernemingsplanwedstrijd!

Fase 1

01/09/2018 – 08/12/2018

Ontwikkelen van een idee:
brainstorm, creatieve fase

- > 12/11/2018 t.e.m. 30/11/2018
De **Vliegende Brigade** komt langs op vraag van de leerkracht om bij te sturen waar nodig
- > 16/11/2018
Dag van de Ondernemer
- > 01/01/2019
Feedback externe jury
- > **Verwerken feedback** externe jury in fase I

Fase 2

01/11/2018 – 01/03/2019

Uitdiepen van een idee:
invullen business model canvas, huisstijl, pitchen

- > 21/01/2019 t.e.m. 01/02/2019
De **Vliegende Brigade** komt langs op vraag van de leerkracht om bij te sturen waar nodig
- > 28/01/2019
Lego voor logo's wedstrijd
- > 18/02/2019 - 22/02/2019
Provinciaal pitchmoment plankgas
- > 08/04/2019
Feedback externe jury
- > **Verwerken feedback** externe jury in fase II

Fase 3

01/01/2019 – 05/04/2019

Uitschrijven ondernemingsplan

- > 21/04/2019
Feedback externe jury
- > **Verwerken feedback** externe jury in fase III
- > 10/05/2019
Slotshow Bekendmaking Plankgas winnaars

Ik ben ondernemend!

ik weet **wat ik wil**

ik wil **zaken verbeteren**

ik weet **wat anderen willen**

Kansen zien

ik zet **plannen om in acties**

ik ga werkelijk **aan de slag**

ik neem **verantwoordelijkheid**

Kansen grijpen

ik weet wat ik **waard** ben

ik krijg **zaken voor elkaar**

ik werk **zelfstandig** en
kan ook **samenwerken**

Waarde creëren

TIP

Je vindt heel wat info in de UNIZO startersgids en op www.unizo.be

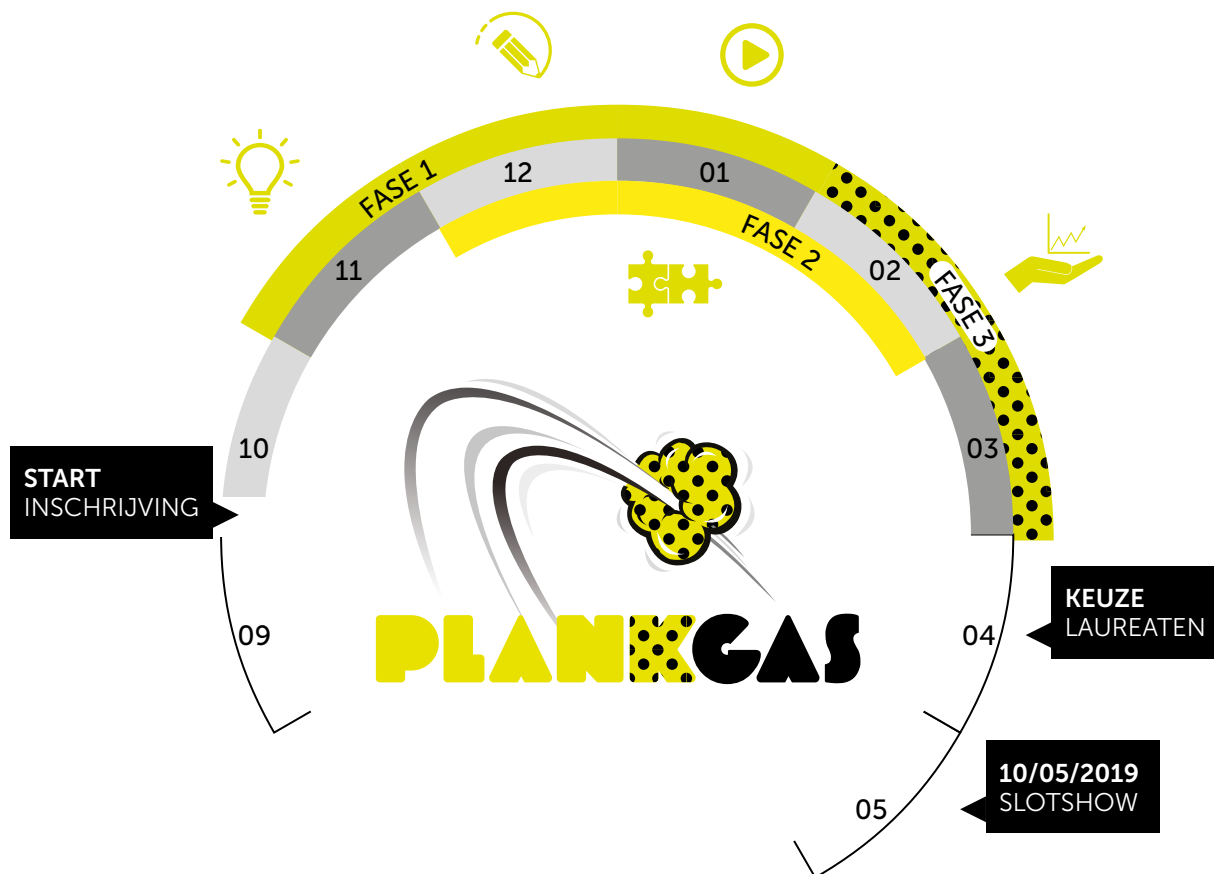
Met het UNIZO School Service lidmaatschap van je school kan ook jij als leerling altijd bellen of chatten met de UNIZO ondernemerslijn om zo 24/7 al je vragen te stellen rond ondernemerschap.

EEN ONDERNEMERSVRAAG?

Ben je UNIZO-lid of starter?
Chat online of bel gratis

0800 20 750

Fase 1

01/09/2018 – 08/12/2018

Ontwikkelen van een idee:
brainstorm, creatieve fase

- > 12/11/2018 t.e.m. 30/11/2018
De Vliegende Brigade komt langs op vraag van de leerkracht om bij te sturen waar nodig
- > 16/11/2018
Dag van de Ondernemer
- > 01/01/2019
Feedback externe jury
- > Verwerken feedback externe jury in fase I

Fase 2

01/11/2018 – 01/03/2019

Uitdiepen van een idee:
invullen business model canvas, huisstijl, pitchen

- > 21/01/2019 t.e.m. 01/02/2019
De Vliegende Brigade komt langs op vraag van de leerkracht om bij te sturen waar nodig
- > 28/01/2019
Lego voor logo's wedstrijd
- > 18/02/2019 - 22/02/2019
Provinciaal pitchmoment plankgas
- > 08/04/2019
Feedback externe jury
- > Verwerken feedback externe jury in fase II

Fase 3

01/01/2019 – 05/04/2019

Uitschrijven ondernemingsplan

- > 21/04/2019
Feedback externe jury
- > Verwerken feedback externe jury in fase III
- > 10/05/2019
Slotshow Bekendmaking Plankgas winnaars

2.1. Ondernemen... iets voor jou?

Jorgo Struyve en Nicolas Destoop - BOOGO zijn 'Student-ondernemer van het jaar'

Jorgo Struyve en Nicolas Destoop, zaakvoerders van de firma BOOGO werden door UNIZO verkozen tot student-ondernemer van het jaar 2018. Ze wisten de jury te overtuigen met de lancering van hun creatieve innovatie op de Belgische markt: 'alcohol infused ice cream', of kwaliteitsvol room- en sorbetijs, verrijkt met 5 % alcohol. Een nieuwe smaaksensatie, maar tegelijk met oog voor moderatie. De ijsproducten worden deels gezoet met Stevia, waardoor ze 50 % minder suiker bevatten dan traditionele roomijsproducten. Bovendien kiest BOOGO voor premium zuivelkwaliteit. De potjes worden momenteel verkocht in een aantal winkelpunten, in zomercafé's en op festivals. De jury was ook onder de indruk van het sterke businessplan

van het ondernemersduo. Met de verkiezing van de student-ondernemer wil UNIZO-Onderwijs & Ondernemen een podiumplaats bieden aan inspirerende studenten die ondernemen een hippe aanblik geven, die de brug slaan tussen Onderwijs en Ondernemen en die andere studenten over de streep kunnen trekken om het er ook op te wagen. Het student-ondernemersduo ontving de UNIZO-award, plus een cheque van 500 euro uit handen van Danny Van Assche, gedelegeerd bestuurder van UNIZO. Dat gebeurde in de serres van ID'Flor in Lochristi, waar Jorgo en Nicolas afgelopen weekend hun producten verkochten tijdens het lifestyle-event Pit'ch.

BRON: www.unizo.be/nieuws-pers/jorgo-struyve-en-nicolas-destoop-roomijs-met-alcohol-boogo-zijn-student-ondernemer-van-0

2.1.1. Risico's en opportuniteiten verbonden aan het ondernemerschap

Veel mensen dromen ervan om hun eigen baas te zijn. Denk echter niet dat je dan minder (hard) hoeft te werken. Bij het runnen van een eigen onderneming is het vaak bijna letterlijk dag en nacht werken om je droom te realiseren. Vandaag zetten steeds meer mensen de stap naar zelfstandigheid. Het is een gewaagde stap, omdat je veel zekerheden over boord gooit. Het is daarom van groot belang dat je je voor het starten goed laat informeren door meerdere experts.

TIP Bezin voor je begint!

Heb je al een concreet idee? Heb je jouw plannen al besproken met anderen? Welke rechtsvorm kies je? Heb je al een naam en een logo? Weet je welke formaliteiten vervuld moeten worden en waar je hiervoor terecht kunt? Beschik je over de nodige kennis en diploma's? Welke vergunningen en attesten heb je nodig? Welke invloed heeft dit op je privéleven? Heb je al startkapitaal? ...

Zoals je ziet komen er veel vragen kijken bij het opstarten van een eigen zaak.

Zelfstandig ondernemen houdt altijd risico's in. Het komt erop neer om de risico's te kennen, te beperken en onder controle te houden. Met de juiste verzekeringen en duidelijke verkoopvoorwaarden verklein je de risico's die je als ondernemer loopt.

Enkele mogelijke risico's:

- De verkoop van het artikel valt minder goed mee dan verwacht
- De nettowinst is kleiner dan verwacht
- De dienstverlening voldoet niet aan de wensen van de klant
- Klanten betalen niet of niet tijdig
- Leveranciers kunnen niet tijdig leveren
- De ondernemer wordt ziek
- Er wordt gestolen in de zaak
- Er is brand in de zaak
- ...

2.1.2. Voor- en nadelen van het zelfstandig ondernemen

Voordelen

- Je neemt zelf alle eindbeslissingen
- Je kan zelf je tijd indelen
- Je kan je eigen stempel drukken op je zaak / producten
- De winst is voor jou
- Je neemt vakantie wanneer je wilt
- ...

Nadelen

- Je werkt veel meer uren dan iemand die in loonverband werkt
- Je hebt een onregelmatig inkomen
- Er komt heel wat administratie bij kijken
- Bij ziekte heb je geen vervanging en de eerste maand zelfs geen inkomen
- Bij een eenmanszaak kan men je persoonlijke bezittingen in beslag nemen

Opdracht 1 / Ga op zoek naar een jonge ondernemer

Zoek een jonge ondernemer op in het ZO Magazine van UNIZO of online (www.unizo.be/zo-magazine). Kopieer de tekst in een Word-document en onderlijn de verschillende antwoorden. Stuur je document door naar je coach.

1. Welke zaak start men op?
2. Welke eigenschappen moet je bezitten als beginnende zelfstandige?
3. Welke kennis moet je bezitten als beginnende ondernemer?
4. Is er voldoende hulp voor starters vanuit de overheid?
5. Welke andere struikelblokken schrikken jongeren af om een onderneming op te starten?
6. Wat is de aantrekkingskracht van het ondernemerschap?

2.2. Persoonlijke kwaliteiten: Zelf-Confrontatie test

Om te slagen als ondernemer moet je best beschikken over een aantal van volgende kwaliteiten:

- Motivatie
- Enthousiasme
- Zelfstandigheid
- Creativiteit
- Prestatiedrang
- Zelfvertrouwen
- Volharding
- Organisatietalent
- Inzicht
- Klantgerichtheid
- Vakkennis

Dit is een indrukwekkende mix. Het is niet erg als je nog niet alle kwaliteiten en vaardigheden onder de knie hebt. Maar het is belangrijk jouw werkpunten te kennen en eraan te werken.